

William
Butler Yeats

JOHN SHERMAN

i

DHOYA

S engleskoga prevela
Katarina Pender

Zagreb, 2026.

disput

SLOVO GANCONAGHOVO*

Tvorcu ovih priča rečeno je da vam ih ne smije ispripovijedati u svoje ime. Zamolio me da se pretvaram da sam njihov autor. Ja sam mali stari irski duh, sjedim u žbunju i gledam kako svijet protječe. Vidim dječake kako idu na tržnicu i vode magarce natovarene košarama treseta i djevojke kako nose košare jabuka. Katkad zazovem kakvo milo lice pa proćavrljamo u sjeni stojeći ispred košare jabuka, jer, kako je moj vjerni povjesničar O’Kearney zapisao u svom sada već požutjelom rukopisu, ne hajem ni za što na svijetu osim za ljubav i do-

* Godine 1891. u Londonu je objavljena sveščica pod naslovom *John Sherman i Dhoya*, čiji je autor izvjesni Ganconagh. Izdavač T. Fisher Unwin odlučio je objaviti dvije priče mladoga Williama Butlera Yeatsa u ediciji “Pseudonym Library”, a autor se priklonio izdavačkoj odluci i izabrao pseudonim Ganconagh. U članku objavljenom 15. siječnja 1889. u časopisu londonskog Teozofskog društva Yeats spominje vilenjaka iz irske narodne predaje po imenu Conconer ili Gancanagh, slatkorječivog ljenjivca koji prebiva u pustim dolinama i s lulom u ustima zavodi pastirice i mljekarice, oslanjajući se na to kako je sredinom 19. stoljeća to stvorenje opisao Nicholas O’Kearney, proučavatelj irskog folklora.

(Ovu i sve sljedeće bilješke dodala je prevoditeljica.)

kolicu. Ne dođe li i vama da sjednete u sjenu grmlja dok vam čitam priče? Do prve ne držim naročito jer se bavi dosadnim ljudima i zemnim brigama, ali druga govori o mojim ljudima. Ako mi glas kadšto zazvuči suzdržano i sanjivo dok govorim o zemnim pitanjima, sjetite se da sam sve to vidio iz svoje rupe u živici. U svakom času čujem pjesme svojih ljudi koji plešu na brežuljcima i to me veseli. Nikad nisam nosio jabuke ni treset, a ako jesam, to bijaše u snu. A moj se soj ne služi nikakvim ljudskim stvarima osim malim crnim lulama na koje poljodjelci katkad naiđu kad prevrću zemlju plugom.

GANCONAGH

Predgovor izdanju iz 1908.

Pošto su me, gotovo pa protivno mojoj prosudbi, uvjerali da uvrstim ove mladenačke priče, ponovno sam ih pročitao prvi put nakon mnogo godina. Veoma su me se duboko dojmile; jer ja sam nekakav astrolog i u njima vidim mladića – koliko li mi je bilo godina, dvadeset tri? A mi Irci sporo sazrijevamo – rođenog kad je Vodenjak bio na obzoru, koji se trsi da prevlada Saturn u Saturnovu satu, baš kao što u mnogočemu što će uslijediti vidim njegovu borbu s još posve neprevladanim Mjesecom, i na kraju, čini mi se, zov ponositijeg Sunca. Sligo*, gdje sam živio kao dijete i provodio pokoji mjesec ili tjedan svake godine još dugo nakon toga, ovdje je Ballah, a Pool Dhoya nalazi se na tamošnjem ušću rijeke, a onaj koji mi je dao cijelog Shermána i koji nije bio rođen u osvit Vodenjaka i dalje ima preplanulo lice i u ovom je času, sasvim moguće, u svom ozidanom vrtu i

* Sligo je Yeatsovo rodno mjesto i glavni grad istoimene grofovije na sjeverozapadnoj obali Irske, na ušću rijeke Garavogue (nekoć znane pod imenom Sligeach, što znači “školjkama bogata”) koja izvire iz slatkovodnog jezera Lough Gill. Na njemu se nalazi čuveni otočić Innisfree, opjevan u pjesmi *Otok na jezeru Innisfree*.

8 pita se, kao i prije dvadeset godina, hoće li ikad popraviti razbijeno staklo staklenika, gdje nisam premlad da bih se sjećao vinove loze i grožđa koje nije sazrelo.

W. B. Yeats

14. studenoga 1907.

JOHN SHERMAN

Prvi dio

JOHN SHERMAN
ODLAZI IZ BALLAHA

I.

Na zapadu Irske, dana 9. prosinca, u gradu Ballahu, u hotelu Imperial boravio je samo jedan gost, mlađahni klerikalac. Izuzev zalutalog trgovačkog putnika, koji je ondje proveo jednu noć, cijeli mjesec ondje ne bijaše nikoga osim toga gosta, a sad je i taj razmišljao o odlasku. Grad u koji su se ljeti slijevali ribolovci radi lova na pastrve i losose cijelu je zimu spavao zimski san poput medvjeda.

Uvečer 9. prosinca u kavani hotela Imperial ne bijaše nikoga osim toga gosta. Gost je bio zlovoljan. Cijeli je dan kišilo, a sada kad se počelo vedriti, skoro će noć. Već je spakirao kovčeg: čarape, četka za odijelo, britva, svečane cipele bili su svako na svom mjestu i sada nije znao što bi sa sobom. Dohvati novine sa stola. Njihova mu politika nije bila bliska.

Konobar je svirao harmoniku u sobici navrh stuba. Gost je bivao sve zlovoljniji jer što je više o tome mislio, to je više primjećivao da svira loše. U kavani je bio glasovir; sjeo je za nj i odsvirao melodiju točno, najglasnije što je mogao. Konobar se nije obazirao. Nije znao da se to njemu svira. Sav se zanio u svirci, a usto je bio

14 star, samovoljan i gluh. Gost to više nije mogao podnositi. Pozvoni konobaru, a onda se sjeti da ništa ne treba, pa iziđe prije nego što je ovaj došao.

Prođe Martin's Street i Peter's Lane pa skrenu pored spaljene kuće na uglu ribarnice i zaputi se prema mostu. Grad je bio natopljen, ali kiša samo što nije stala. Velike kapi sve su rjeđe i rjeđe padale u lokve. Patke su došle na svoje. Njih tri-četiri provukle su se ispod vrata i sad su se brčkale u jarku na glavnoj ulici. Na ulici ne bijaše gotovo nikoga. Jedan ili dva mještanina prošla su u žutim gamašama prekrivenima blatom i u prolazu pogledala gosta. Starija žena s košarom odjeće prepoznala da je to *locum tenens** protestantskog kapelana, pa se duboko nakloni savivši koljena.

Oblaci su se polagano razilazili, bivalo je sve mračnije i pomaljale su se zvijezde. Gost je kupio cigarete pa prostro ogrtač preko parapeta mosta i sad je nalakćen stajao ondje, gledao u rijeku i napokon se osjećao uistinu spokojno. Ponavljao je u sebi da su mu misli posrebrile zvijezde. Voda je bešumno klizila, a iza jedne ili dvije veće zvijezde vukle su se malene plamene staze u tami. I jedan prozor u daljini imao je svoju stazu. Jednom ili dvaput iskoči poneka riba. Duž obala pružale su se mutne sjene kuća nalik na sablasti koje su se ondje okupile da se napiju.

Da, sada je bio prilično zadovoljan svijetom. Radost kojom su ga ispunjale sjene i rijeka, ta istinska sveča-

* Izraz *locum tenens* (od lat. *locus* = mjesto + *tenere* = držati) označava osobu koja privremeno preuzima dužnost ili službu drugog dužnosnika u crkvenom ili administrativnom kontekstu. Ovdje označava vršitelja dužnosti, zamjenika odsutnog kapelana.

nost tišine, ugodno se miješala sa spoznajom da je, dok je ondje stajao nalakćen i obasjan svjetlošću obližnje plinske svjetiljke, koja je bacala blijedu treperavu svjetlost na njegovu profinjenu siluetu i nervozno lice pa se presijavala na medaljončiću nekog anglikanskog reda koji mu je visio na satnom lancu, zacijelo izgledao – da je bilo koga da tom prizoru svjedoči – kao da je druga kova od žitelja – u isti mah neotesanih i konvencionalnih – toga napola pustoga grada. Između tih dvaju osjećaja duhovno i svjetovno burkali su se u navali nepomućenog zadovoljstva. Kako li je uživao u svijesti o vlastitu identitetu od pomisli da upravo on, a ne oni koji su to pravo stekli rođenjem, najdublje čuti ljepotu tih sjena i te rijeke! Njemu koji je toliko toga pročitao, gledao operne i kazališne izvedbe, proživio vjerska iskustva i pisao stihove vodopadu u Švicarskoj, a ne onima koji cijeloga života prebivaju na njezinim obalama, ta rijeka izaziva kovitlac slika i čudesa. Što ona znači njima, ne mogaše zamisliti. Nešto im zasigurno znači!

Dok je tako zurio u tamu predući mrežu misli koja se protezala od njega do rijeke, od rijeke do njega, krajičkom oka spazi točkicu crvenog svjetla kako se miče po zraku na drugom kraju mosta. Okrenu se prema njoj. Prilazila je sve bliže, a nakon nekog vremena iza nje se ukazaše neki čovjek i cigara. Čovjek je u jednoj ruci nosio gužvu povraza prepunog udica, a u drugoj limenu pliticu punu mamaca.

“Dobra večer, Howarde.”

“Dobra večer”, odgovori gost pa dignu laktove s parapeta i zabrinuto se zagleda u čovjeka s udicama. Trebalo mu je neko vrijeme dok se sjetio da se nalazi u Ballahu

16 među barbarima, jer misli su mu lutale od posljednjih večernjih mušica koje su kružile dolje po vodi do đavlove arije protiv “sitnih duša” iz *Mefista*. Gledajući dolje u kameni parapet, načas je razmišljao, a onda izlanu:

“Shermane, kako podnosiš ovo mjesto – ti koji si kadar misliti povrh pukog hranjenja i spavanja i nisi vazda u žrvnju? Ovdje svi žive u osamnaestom stoljeću – u mračnom dobu. E pa, ja sutra odoh, da znaš. Hvala nebesima, svršio sam s vašim sivim ulicama i sivim umovima! Kapelan se mora vratiti kući, bio bolestan ili zdrav. Čeka me vjerska rasprava koju moram napisati, a k tome ću svisnuti. Sjeti se samo onog starog čovjeka tamo na uglu, našeg najuglednijeg župljanina. Nema više vlasi na glavi nego što ima misli u glavi. Od pogleda na nj život biva lišen sveg dostojanstva. K tomu, u trgovinama nema ničeg osim početnica i knjiga u raskošnim uvezima koje se poklanjaju za uzorno vladanje na vjeronauku. Izvrsno, nema dvojbe, za svakoga tko nije morao pročitati knjiga koliko ja. A taj kor! I ta kiša!”

“Valja ti se zaokupiti nečim što je ovdje uobičajeno”, odvrati drugi istodobno nadijevajući udice crvima iz plitice. “Ja lovim jegulje. I ti bi trebao poći u lov noću. Ovako nadjeneš udice crvima pa ih staviš među žbunje uz sam rub rijeke. Ujutro, ako ti se posrećilo, nađeš jegulju ili dvije kako se migolje i izvijaju i trska se povija pod njima. Nadam se dobrom ulovu nakon ove kiše.”

“Kakav prijedlog! A ti kaniš ostati ovdje dok ti um ne strune kao našem najuglednijem župljaninu?” reče Howard.

“Ne, ne! Da budem posve iskren”, odvrati drugi, “pristala sam izgleda i kanim to iskoristiti tako što ću